autorky: PhDr. Marcela Křiváková, Ph.D., Mgr. Ivana Houšková

Vzdělávání očních optiků v Toskánsku

Odborná stáž v Toskánsku nabídla jedinečný pohled do vzdělávání italských očních optiků a optometristů. Jaké jsou cesty k profesi, role praxe i propojení škol s firmami? Inspirace z Itálie ukazuje, že kvalitní odborné vzdělávání stojí především na úzkém kontaktu s praxí.

Na konci listopadu 2025 jsme v rámci programu Erasmus+ navštívili severní Itálii s cílem blíže se seznámit se systémem vzdělávání očních optiků a optometristů. Naší hlavní základnou byla Florencie, region s dlouhou tradicí odborného vzdělávání v oblasti optiky a optometrie.

Jednou z nejstarších institucí zaměřených na vzdělávání těchto odborníků je IRSOO – Istituto di Ricerca e di Studi in Ottica e Optometria, sídlící v městečku Vinci, rodišti Leonarda da Vinci. (Město je známé také muzeem věnovaným jeho vynálezům a technickému odkazu.) Během týdenního pobytu jsme kromě IRSOO navštívili také mezinárodní školu SIOO – Scuola Internazionale di Ottica-Optometria, která sídlí přímo ve Florencii v prostorách hlavního vlakového nádraží. Tato organizace vznikla v roce 2013.

V obou školách jsme měli možnost setkat se s jejich vedením a diskutovat aktuální otázky týkající se vzdělávání očních optiků a optometristů. Vztahovaly se k učebním plánům, přístupu ke vzdělávání, motivaci studentů k plnění studijních povinností, přístupu k plnění studijního obsahu školou, podmínkám uznávání praxe, financování školy, rozdílnosti kompetencí optiků a optometristů v Itálii a ČR.

Součástí programu bylo také stínování výuky, rozhovory s pedagogy o jejich zkušenostech, organizaci pedagogického procesu, praktické výuce,

obr. 1 Učebna školní optiky ve Florencii.

využívání informačních systémů i sdílení výukových materiálů. Současně jsme si prohlédli odborné učebny a technické zázemí škol. Získané poznatky přinášejí zajímavé srovnání s českým vzdělávacím systémem.

Jak se stát očním optikem v Itálii

V Itálii existují tři základní cesty ke kvalifikaci očního optika. První možnost představuje pětileté středoškolské studium určené studentům ve věku přibližně 14–19 let. Druhou variantou je dvouleté vyšší odborné vzdělávání, do kterého mohou být přijati absolventi maturitních oborů. Třetí cestou je tříleté bakalářské studium na matematicko-fyzikálních fakultách univerzit.

Bez ohledu na absolvovaný typ vzdělávání musí každý uchazeč vykonat profesní zkoušku odborné způsobilosti, která je podmínkou pro výkon povolání očního optika. Vzdělávací instituce proto připravují studenty především na úspěšné složení této profesní zkoušky.

Středoškolské odborné vzdělávání

Středoškolské vzdělávání kombinuje všeobecně vzdělávací předměty, odbornou výuku i odbornou praxi. Maturitní zkouška se skládá ze státní části zahrnující písemnou zkoušku z italštiny, písemný test z optiky a aplikované optiky a ústní zkoušku založenou na obhajobě témat ze všech absolvovaných předmětů.

Na maturitní zkoušku navazuje profesní zkouška odborné způsobilosti, která má část písemnou, praktickou i ústní. Zkouška ověřuje teoretické znalosti, orientaci v právních předpisech, praktické zpracování optických výrobků i schopnost odborné argumentace při obhajobě použitých technologických postupů a materiálů.

Středoškolské vzdělávání je hrazeno státem, profesní zkouška je však zpoplatněna. K profesní zkoušce přistupuje přibližně 50 % absolventů. Většinou pokračují na VOŠ nebo odcházejí z oboru.

obr. 2 Výuka optometrie ve Florencii.

Vyšší odborné vzdělávání

Vyšší odborné školy jsou v Itálii financovány soukromými zřizovateli, zpravidla významnými společnostmi z oboru. Školu IRSOO ve Vinci podporuje společnost Essilor Luxottica, zatímco florentskou SIOO financuje Vision Group.

Studium je zpoplatněno formou školného, které pokrývá provoz školy i mzdy zaměstnanců. Zřizovatelé zároveň zajišťují modernizaci odborného vybavení tak, aby odpovídalo aktuálním požadavkům praxe.

Studium lze absolvovat v denní i kombinované formě, přičemž délka vzdělávání zůstává stejná. Přijímací řízení probíhá pouze tehdy, pokud počet uchazečů převyšuje kapacitu školy. Všichni přijatí studenti však absolvují srovnávací test z matematiky, jehož cílem je identifikovat případné nedostatky potřebné pro zvládnutí odborného studia. V případě slabších výsledků si studenti musí zajistit doplňující vzdělávání.

Obsah vzdělávání i kompetence očního optika jsou legislativně vymezeny. Výuka probíhá podle měsíčního rozvrhu. Jedna vyučovací hodina trvá 60 minut, přičemž pedagogové často organizují výuku v blocích 50 + 10 minut. Oficiální přestávky totiž nejsou pevně stanoveny a jednotlivé hodiny na sebe plynule navazují.

Pro zahájení činnosti musí škola získat akreditaci potvrzující splnění národních standardů kvality. Instituce musí být uznána Ministerstvem školství, odpovídat potřebám trhu práce a současně splňovat normu ISO 9001. Kontrola kvality vzdělávání probíhá pravidelně každé tři roky. Samotný vzdělávací program podléhá revizi a aktualizaci přibližně jednou za deset let.

Požadavky na učitele VOŠ v Toskánsku a jeho vzdělání

Personální zajištění vyučujících a požadavky na jejich vzdělávání jsou zcela v kompetenci ředitele školy. Při výběru vychází z životopisu. Často bývá preferována osoba, která je absolventem dané instituce. Vychází to z následování vizí školy a pokračování v obdobném přístupu, jaký zažil při svém vlastním studiu. Dalším kritériem, které ředitel

školy zvažuje, je délka praxe očního optika.

Nejprve se vybraný kandidát stává externím učitelem na první rok s menším úvazkem. Na počátku spolupráce je mu přiřazen tutor, který ho provází vzdělávacím procesem a zasvěcuje jej do školské administrativy. Zajímavostí je, že tento začínající učitel má označení učitel-junior a zastává spíše funkci asistenta pedagoga ve výuce (pomáhá v hodinách učiteli). Až následně je teprve po spokojenosti s jeho prací povýšen na učitele-seniora a může učit sám. Většina učitelů je externích.

Mezi další požadavky na osobnost učitele VOŠ je umění velmi dobře komunikovat. Musí mít hluboké teoretické odborné vědomosti a mít praktické zkušenosti z optiky. Je samozřejmostí, že musí mít profesní zkoušku odborné způsobilosti. Ke spolupráci jsou vybráni ti, kteří mají kromě vzdělání oční optik ještě obor optometrista, případně další typ odborného vzdělání – tak, aby škola získala kvalitního odborníka s dlouhodobou vizí spolupráce. Najít kvalitního učitele na externí spolupráci se v poslední dobou v Toskánsku stává problémem. Je to dlouhodobý závazek.

Univerzitní vzdělávání

Univerzitní bakalářské studium je zaměřeno převážně na matematiku a fyziku. Přestože přijetí nevyžaduje klasické přijímací zkoušky, uchazeči musí absolvovat vstupní test z matematiky a fyziky. Pokud student neuspěje, je zařazen do přípravného kurzu, ve kterém si doplňuje potřebné znalosti až do úspěšného složení testu.

Absolvent získává titul bakaláře, avšak studium není dostatečně orientováno na odborné optické disciplíny potřebné pro složení profesní zkoušky. Z tohoto důvodu absolventi často pokračují ve studiu na vyšších odborných školách nebo odborných středních školách, kde získávají potřebnou odbornou přípravu. Předměty obsahově shodné s univerzitním studiem jim bývají uznávány.

Také univerzitní vzdělávání je zpoplatněno a výše školného se odvíjí od příjmů rodiny studenta.

Studium optometrie

Optometrie je v Itálii realizována jako specializační studium na vyšších odborných školách. Podmínkou přijetí je předchozí absolvování studia optiky a složení profesní zkoušky.

Denní forma studia trvá jeden rok, kombinovaná dva roky. Kombinované studium zpravidla zahrnuje dva prezenční dny týdně, nejčastěji neděli a pondělí, doplněné online výukou. Studium je hrazeno formou školného.

Na rozdíl od vzdělávání očních optiků nejsou v oblasti optometrie jednotně stanoveny kompetence ani standardizované požadavky na obsah vzdělávání. Studium je zakončeno závěrečnou zkouškou z odborných předmětů optometrie.

Způsob, jak se v Itálii stát optometristou

- Střední škola, obor oční optik + profesní zkouška + 1 rok VOŠ, obor optometrie.
- Střední škola ukončená maturitní zkouškou + 2 roky VOŠ, obor oční optik + profesní zkouška + 1 rok VOŠ, obor optometrie.
- Střední škola ukončená maturitní zkouškou + univerzitní bakalářské studium + zkrácené studium na střední škole, obor oční optik + profesní zkouška + 1 rok VOŠ, obor optometrie.

obr. 3 Optická laboratoř ve Vinci.

- Střední škola ukončená maturitní zkouškou + univerzitní bakalářské studium + zkrácené studium VOŠ, obor oční optik + profesní zkouška + 1 rok VOŠ, obor optometrie.

Obor ortoptika a oftalmologická asistence

Studium ortoptiky a oftalmologické asistence probíhá na lékařských fakultách. Obor je zaměřen na diagnostiku a terapii poruch binokulárního vidění a na rehabilitaci okohybných funkcí u dětí i dospělých.

Absolventi nejčastěji pracují v ordinacích oftalmologů, kde asistují při vyšetřeních, vedou reedukační cvičení a edukují pacienty či jejich rodiče v oblasti správného provádění terapeutických postupů.

Odborná praxe

Odborná praxe v oboru oční optika zahrnuje celkem 300 hodin v reálném pracovním prostředí. Ve vyšším odborném vzdělávání je rozdělena do obou ročníků po 150 hodinách, což odpovídá přibližně 7,5 týdne praxe.

Studenti si pracoviště zpravidla vyhledávají samostatně, v případě potřeby jim však škola pomáhá s umístěním do vhodných optik. Mezi školou a pracovištěm musí být uzavřena smlouva o zajištění odborné praxe. Tyto smlouvy škola eviduje a předkládá při kontrolách kvality. Součástí systému je také pojištění studentů pro případ pracovního úrazu.

Při nástupu na pracoviště student předkládá dokumentaci obsahující vzdělávací cíle a systém hodnocení praxe.

Profesní uplatnění a organizace oboru

Za ideální model je v Itálii považován odborník, který kromě optiky absolvoval také optometrii a případně i ortoptiku či oftalmologickou asistenci. Takový pracovník disponuje širšími kompetencemi a může klientům poskytovat komplexnější služby.

Profesní sdružování optiků probíhá v rámci Svazu chemiků a fyziků, což však podle některých odborníků neumožňuje dostatečně cíleně prosazovat specifické zájmy optického sektoru v oblasti legislativy a profesního rozvoje.

Optiky mohou být provozovány jak velkými řetězci, tak samostatnými podnikateli. Každá provozovna však musí mít svého odborného garanta – optika s profesní zkouškou odborné způsobilosti. Tento garant může být odpovědný pouze za jednu provozovnu, přesto může pracovat ve více optikách. Vždy musí být však zachována přítomnost alespoň jednoho kvalifikovaného optika v provozovně po celou otevírací dobu.

Přestože absolventi oboru nacházejí velmi dobré pracovní uplatnění, zájem o studium optiky a optometrie v současnosti není příliš vysoký.

PhDr. Marcela Křiváková, Ph.D., ředitelka,
Mgr. Ivana Houšková, odborná učitelka očních optiků
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Brno, Merhautova, příspěvková organizace

Foto: archiv autorek

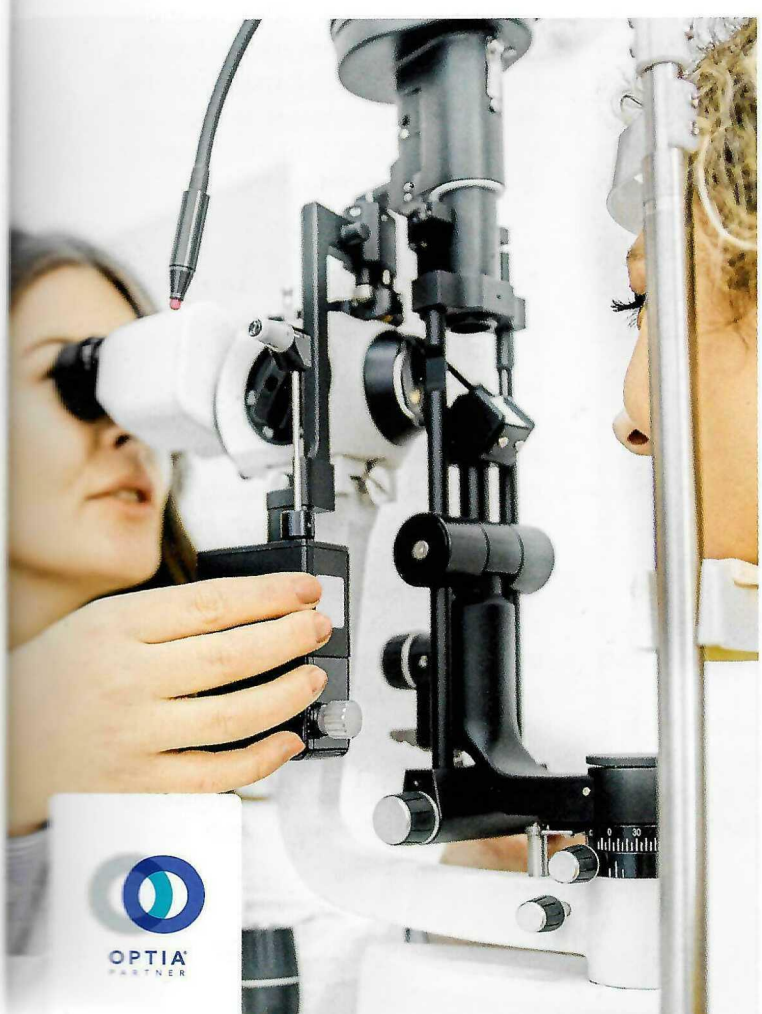

Přidejte se do týmu OPTIA Partner

Hledáme optometristu/ optometristku

Staňte se součástí projektu, který propojuje moderní technologie, vzdělávání a špičkovou péči o zrak.

Náplň práce:
- prezentace aplikace pro management binokulárního vidění
- školení a podpora optometristů a lékařů
- komunikace s odbornou veřejností

Požadujeme:
- VŠ vzdělání v oboru optometrie
- chuť se dále vzdělávat
- ŘP sk. B, ochotu cestovat

Nabízíme:
- atraktivní odměňování + bonusy
- služební vůz, notebook a telefon
- odborný růst a flexibilitu

Zaujalo vás to? Pošlete nám svůj životopis na email: petr.kaspar@optia.cz